

Velení silám a prostředkům PVO v počátečním období války

Major Luděk Stodůlka

Před zahájením nepřátelství a v prvních fázích války, v počátečním období války budou na území státu rozmístěny nejen síly a prostředky PVOS, ale i PVO vojsk a frontové stíhací letectvo. Nutnost odrazit soustředěný počáteční úder vzdušného nepřítele vyžaduje použití všech těchto sil a prostředků. Není myslitelné v tomto tak důležitém období ponechat vojskové prostředky a frontové stíhací letectvo mimo boj. Odrážení prvních úderů vzdušného nepřítele se musí nezbytně zúčastnit všechny síly a prostředky PVO, které na území státu budou.

S uznáním této objektivní nutnosti však vystupuje nový, velmi závažný problém: Jak tyto všechny síly a prostředky při bojové činnosti řídit, jak jim velet? V jednom prostoru totiž budou působit ke splnění stejného úkolu tři složky s různým zaměřením, s různou organizací a výzbrojí:

1. Síly a prostředky protivzdušné obrany státu (PVOS).
2. Síly a prostředky protivzdušné obrany vojsk (PVOV).

1. Síly a prostředky PVOS

Síly a prostředky PVOS jsou i v době míru udržovány v bojové pohotovosti k zásahům proti narušitelům vzdušného prostoru státu a k odrážení nenadálých útoků vzdušného agresora. Radiotechnické vojsko PVOS provádí vyčleněnými prostředky nepřetržitě průzkum vzdušného prostoru. V pohotovosti na letištích či v palebných postaveních jsou také stíhací letouny, re-

3. Frontové stíhací letectvo.

Tyto složky si vzájemně nepodléhají. K efektivnímu boji se vzdušným nepřítelem však je nutno jejich použití nejen plánovat, ale především řídit podle jednotného zámyslu. Společný jejich nadřízený orgán nemá prostředky na to, aby řídil přímo bojovou činnost PVO. Bude také zpravidla řídit činnost všech vojsk, nejen sil a prostředků PVO.

Nahradit jednotné centralizované řízení těchto tří složek v počátečním období války tzv. součinností by nebylo správné a prakticky ani možné. Součinnost mezi uvedenými třemi složkami, bez určení řídicího činitele by byla při různorodosti jejich výzbroje velmi složitým úkolem a značně by zatěžovala velitele a štáby.

K tomu, aby bylo možno určit orgán pro řízení činnosti všech sil a prostředků PVO na území státu v počátečním období války je nutno rozebrat situaci a možnosti všech tří uvedených složek v tomto období.

spektive pozemní prostředky PVO. K řízení činnosti těchto vyčleněných sil a prostředků je udržována také příslušná pohotovost na velitelských stanovištích.

Pohotovostní systém PVOS musí pokrývat celé území státu. Jeho úsilí musí být zaměřeno hlavně na pravděpodobné směry přiletu prostředků vzdušného napadení nepřítele. Tak je možno

dosáhnout, aby síly a prostředky PVOS byly plně připraveny k PVO všech objektů na území státu.

Systém PVOS má předpoklady k nejlepší součinnosti v otázkách PVO

se sousedy a také k přehledu o vzdušné situaci nad vlastním územím, úplném přehledu o činnosti vlastního letectva a ostatních prostředků vzdušného napadení.

2. Síly a prostředky PVOV

Síly a prostředky PVOV nejsou před zahájením nepřátelství udržovány ve stále bojové pohotovosti, která by umožňovala jejich samostatný okamžitý zásah proti vzdušnému nepříteli. Vzhledem k úkolům, které tato vojska budou plnit, nebude to ani účelné. Nepříznivě to může ovlivnit zasazení vojsk PVO a tím i jejich možnosti při protivzdušné obraně pozemních vojsk. Proto je účelné udržovat radiotechnické prostředky vojsk a popřípadě některé další aktivní prostředky PVO vojsk před zahájením nepřátelství v pohotovosti k přesunu a ne v pohotovosti k boji. Tak je zabezpečeno jejich včasné rozvinutí v těch prostorech, kam již síly a prostředky PVOS nedosahují nebo kde nejsou již dosti účinné. Tento závěr není v rozporu s oprávněným požadavkem účasti sil a prostředků PVOV při odrážení prvního úderu vzdušného nepřítelce. V tomto boji musí být činnost sil a prostředků PVOV řízena

v počátku především k obraně pozemních vojsk na vlastním území k doplnění úsilí sil a prostředků PVOS.

V dalším potom při vycházení pozemních vojsk z vlastního území musí být činnost sil a prostředků PVOV omezena a řízena tak, aby včas stačily zaujmout nová postavení mimo území státu k pokrytí celé operační sestavy vlastních útočících vojsk nebo nejdůležitějších jejich prvků.

Konkrétní pokyny k použití sil a prostředků PVOV v počátečním období podle některé z řady možných variant (od pohotovosti k přesunu až k pohotovosti k palbě) stanoví nadřízený orgán.

Pro naši argumentaci je však důležité to, že síly a prostředky PVOV nejsou především svým určením a v důsledku toho také operační sestavou před zahájením nepřátelství plně připraveny k okamžitému zásahu proti vzdušnému nepříteli.

3. Frontové stíhací letectvo

Frontové stíhací letectvo má stejné postavení jako síly a prostředky PVOV. Jeho radiotechnické prostředky jsou v činnosti především k zabezpečení výcvikových úkolů. Systematický průzkum vzdušného prostoru obvykle nevedou. V některých případech je frontové stíhací letectvo udržováno v bojové pohotovosti, ovšem pouze k doplnění systému PVOS. Také operační sestava frontového stíhacího letectva je podřízena jiným požadavkům než zabezpečení celistvosti PVOS.

Z uvedeného je tedy zřejmé, že nejvýhodnější podmínky pro boj se vzdušným nepřítelem v počátečním období války a pro řízení tohoto boje mají síly a prostředky PVOS. Mají nejvíce prostředků a nejkvalitnější výzbroj. Jejich velitel má také nejvýhodnější podmínky pro velení, zajištěné předem vybudovaným dokonalým systémem velení. On odpovídá za protivzdušnou obranu státního území. On je především povolán k tomu, aby řídil v počátečním období války činnost všech

sil a prostředků PVO, rozmístěných na státním území. Nebylo by v žádném případě správné narušovat nejlépe organizovaný systém PVOS s jeho všemi prvky a podřizovat jej méně dokonalému, nebo neúplně rozvinutému systému PVOV v tomto období. Velitel PVOV je povinen dbát zájmů úspěšného plnění úkolů pozemních vojsk, vycházejících z vlastního území a používat vyčleňného úsilí sil a prostředků PVOV a frontového stíhacího letectva především k zabezpečení bojové činnosti pozemních vojsk. Velitel pozemních vojsk uplatňuje své požadavky na PVO v tomto období již při plánování, neboť jak úkoly PVOS tak úkoly PVOV musí vycházet z jednotného plánu PVO, zpracovaného nadřízeným velitelstvím.

Při odražení úderů vzdušného nepřítele musí řídit bojovou činnost podle připravených plánů a určených zásad součinnosti. Rozkazy k zásahu nebo naopak k přerušení činnosti sil a prostředků PVOV a frontového stíhacího letectva a vůbec sladění jejich činnosti s bojovou činností sil a prostředků PVOS vydává respektive dosahuje prostřednictvím představitelů PVOV a frontového letectva na svém VS a součinnostní skupiny PVOS na VS velitele PVOV. Přitom vyvstává otázka do jaké míry může velitel PVOS využít úsilí sil a prostředků PVOV a frontového stíhacího letectva? Nebylo by jistě správné ponechat to jeho vůli. Síly a prostředky PVOS jsou organizovány, zásobovány a připravovány tak, aby především svým úsilím dokázaly odrazit úder vzdušného nepřítele. Naopak síly a prostředky PVOV a frontové stíhací letectvo hlavní tíha boje teprve čeká. Ponechat je ovšem v nečinnosti při odražení prvního úderu vzdušného nepřítele by také nebylo správné. Tento úder by mohl nepříznivě ovlivnit další bojovou činnost pozemních vojsk. K tomu, aby nedošlo ani k jednomu z uve-

dených extrémů je **správné**, na základě vyhodnocení možností vzdušného nepřítele a podle úkolů, které budou současně nebo bezprostředně **síly a prostředky PVOV spolu s frontovým letectvem plnit, stanovit pro ně úsilí, kterého může velitel PVOS využít k odražení prvního hromadného úderu vzdušného nepřítele.**

Součinnostní orgány musí zaujmout svá místa ještě před zahájením nepřátelství, aby se na bojovou činnost mohly včas a hodnotně připravit. Vysláním styčné skupiny PVOS na VS velitele PVOV se také vytvářejí podmínky pro další období, kdy pozemní vojska vyjdou ze státního území, rozvine se a tak se „osamostatní“ celý systém PVOV a kdy vztahy mezi systémy PVOS a PVOV budou čistě součinnostní, kdy oba systémy budou rovnocennými partnery.

V otázkách dotýkajících se všech zúčastněných, které při pouhé palebné (nebo také taktické) podřízenosti v počátečním období nebude mít velitel PVOS právo rozhodovat a které nebude možno vyřešit vzájemnou dohodou přidělení vyššího úsilí nebo naopak snížení úsilí (letištní manévry a využití letišť, otázky přednostního materiálního zabezpečení atd.), musí rozhodnout na návrh odpovídajících odborných náčelníků nadřízený orgán.

Ten také rozhodne podle předem připravené dokumentace a předpokládaných variant vývoje situace o skončení podřízenosti sil a prostředků PVOV a frontového stíhacího letectva veliteli PVOS. Tento rozkaz bude pravděpodobně vydán po zahájení operací pozemními vojsky a úplném nebo alespoň maximálním rozvinutí vojskových pasivních i aktivních prostředků PVO. Bude také stanoveno rozhraní mezi systémem PVOS a systémem PVOV a spolu s ním pásmo součinnosti k předání a

převzetí vzdušných cílů a velení nad vlastními stíhači. Tímto rozhraním bude pravděpodobně státní hranice. V některém případě bude také výhodné předsunout tuto hranici k zlepšení podmínek zásahu silám a prostředkům PVOS na území nepřítele. V tom případě by státní hranice mohla např. tvořit zadní hranici pásma součinnosti.

Velitelé vojsk PVOV a frontového stíhacího letectva i když tedy nebudou se svými štáby přímo bezprostředními hlavními řídicími orgány bojové činnosti při odražení prvního úderu vzdušného nepřítele, budou mít dostatek práce. Musí sledovat průběh bojové činnosti, podle rozkazů velitele PVOS v souladu s činností sil a prostředků řídit bojovou činnost vlastních vojsk a podle vyhodnocení průběhu a výsledků boje činit závěry pro další vlastní čin-

nost. Musí se podle úspěchu bojové činnosti pozemních vojsk připravovat k plnění převzetí odpovědnosti za jejich PVO. Také likvidace vlastních ztrát a úkoly spojení s vyváděním vlastních vojsk zpod úderu jim nadělají jistě hodně starostí. Nedá se tedy říci, že nebudou mít v tomto období co dělat. Budou plnit řadu úkolů, řídicích i přípravných.

Zásady velení silám a prostředkům PVO v počátečním období války jsou vzhledem k důležitosti protivzdušné obrany v počátečním období velmi závažné. Je nutno jim věnovat stálou pozornost. Měly by nacházet uplatnění při všech taktických zaměstnáních, kterých se zainteresované složky zúčastní. Na jejich správném uplatňování závisí nejen úspěch vojsk protivzdušné obrany, ale s ním také úspěch všech vojsk.

Kolář